

Naročnino prejema pravništvu (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman vella :

Za celo leto . . .	10 gi. — kr.
za pol leta . . .	5 " — "
za četrť leta . . .	2 " 50 "

V administracii velia:

Za ceio leto	8 gl. 40 kr
za pol leta	4 " 20 "
za četrť leta	2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja
velik 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske
ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Šlezija in Korotan.

Tužna je Istra, tužna je Šlezija, pa najbolj tužna je Koroška. Razmere v teh treh deželah so si podobne v tem, da je v njih slovanski živelj popolnoma zatrt, da se ravnopravnost slovenskega jezika z nogami tepta, da se živelj slovenski zatira in v prah gazi, ter si do nobene družbinske veljave pomoči ne more. Vendar je tudi med temi deželami razlika. Nad nobenim človekom, če se mu še tako slabo godi, ni obupati, ako sam nad seboj ne obupa, dokler se nesreči še ustavlja ter goji v sebi nado v boljšo bodočnost; kdor je pa sam nad seboj obupal, kogar so moči že tako zapustile, da ne more več prijeti za prijateljsko roko, ki se mu ponuja, temu je pač težko še pomagati, vliči mu je treba nove, zdrave krvi, ali pa staro, opešano z zdravili pokrepčati. Istra je res tužna, pa počasi se slovanski duh tam vendar okrepljuje, narod se bolj in bolj zaveda, enega narodnega poslanca imajo vendar že na Dunaji (Viteziča), in morda ju bodo prihodnjič dva imeli. Šlezijanske Slovane so sicer liberalci opeharili za edinega svojega poslanca (Cienciala), ter zdaj niso za stopani v državnem zboru, vendar se slovenski narod v Šleziji bolj in bolj probuja. To vidimo že iz tega, ker so poslali tako mnogobrojno deputacijo na Dunaj, da se pritoži čez krivice, ki se Čehom in Poljakom v Šleziji godé.

Na Koroškem pa menda niso v stanu, take deputacije vkup spraviti, ali pa je ne-

čejo. Bolj se kaka narodnost že ne more zatirati, kakor se slovenska na Koroškem. Vse ljudske šole so nemške, Slovenec je povsodi zančevan, izobraženi Slovenci, ki so v šole hodili, so menda skor vsi odpadniki, sicer bi ne molčali k takim krivicam, bi se pritoževali enako Šlezijanom. Slovenski narod na Koroškem še ni popolnoma uničen, med tistimi 120.000 Slovenci, ki jih Koroška šteje, bodo morda le tisti okoli Celovca in Beljaka že bolj demoralizirani in za liberalizem (ki je zmirom združen s ponemčevanjem) pridobljeni, kakor je bilo to nekdanj okoli Maribora, blizu 100.000 slovenskega ljudstva pa je gotovo še zdravega jedra, zdrave korenine, slovenskega mišljenja, pobožnega vedenja, ter je ohranilo še mnogo prvobitnih slovenskih običajev nepopačenih. Med to zdravo slovensko jedro se smejo prištevati politični okraji Železna Kapla, Doberla vas in Pliberk. Na Jezeru v Kapelskem okraju je edina še obstoječa slovenska čitalnica na Koroškem, tista fara je čisto slovenska. Ravno tako v fari pri sv. Jakobu v Koprivni razun fajmoštra še noben človek nemški ne zna. Čisto slovenska je tudi fara Črna na štajarski meji in še več fará v pliberškem okraju. Tudi okraj Doberla vas je popolnem slovensk. Zdravega jedra se toraj ne manjka, ampak voditeljev ni, političnih buditeljev!

Kako je to res, nam priča to: od vrednika „Brenceljnovega“ smo zvedeli, da ima ta list med priprostimi kmeti na Koroškem precejšno število naročnikov, med izobraženimi koroškimi Slovenci pa skoraj nič; iz tega se

vidi, da si narod iz lastnega nagiba išče duševne hrane, ker nima voditeljev, da bi ga k temu napeljavali! Ali ni to žalostno? Malomarnost ali bolje odtujenost koroške inteligencije od svojega lastnega naroda nam bodo potrdili vsi slovenski listi, ki na Koroškem ne morejo dobiti naročnikov, in vsi literarni zavodi, kakor „Matica“, „Mohorjevo društvo“, „Dramatično društvo“, „Glasbena matica“, ki v Korotanu ne najdejo nobene, ali pa le prav piščo podporo.

Koroški Slovenci se v šolah v Celovcu in Beljaku tako temeljito potujčijo in odvrnejo od naroda svojega, da nimajo več niti volje, niti zmožnosti, biti politični voditelji koroških Slovencev!

Slovenski narod na Koroškem je kakor v Šleziji oropan svojih prirojenih (natornih) voditeljev, zato je podoben čedi ovac brez pastirja. Če bi imeli koroški Slovenci kakega voditelja, ali ne bi bil zdaj pripravi čas, da bi se oglasil za ravnopravnost slovenskih Korošcev, kakor so to storili Šlezijanci po svoji deputaciji. Ker se pa ne ganejo, moramo soditi, da nima nobenega voditelja. Še Nemcem se molčanje in otrpnjenost koroških Slovencev čudna vidi, zato si je nek liberalni list zmislil, da pojde g. Einspieler z deputacijo koroških Slovencev na Dunaj. G. Einspieler pa, namesto da bi to res storil, kar je tako potrebno, je hitel to vest v svojem nemško pisanem listu preklicati!

Toraj nam mora pač jasno biti, da se Koroška ne bo prej oživila in k narodni

Ruski zgodovinar Sergij Mihajlovič
Solovjev.

IV.
(Konec.)

Notranji razvoj ruskega naroda se ne črta nič manje zanimivo nego li rast ruske države. Tako se že v poglavju XIII. razloži, kako so se slovenska plemena na ruskem zemljišču spojila v en narod ruski, razloži se na dalje znamenovanje kneževske vlasti v ruskem narodu, govori se o družinah in vojski, o mestih in njihovem ustroju, o trgovini, kmetstvu, zakonarstvu, cirkvi in prosveti. Ta isti predmet se razpravlja tudi za kasnejše dobe v pogl. XXIV., XXXIV., XXXVII., XLVII. (Pri priložnosti pošljem za podlistek nekotiko tih zanimivih člankov). Zraven velike historije in te učevne knjige so še tri dela, katerim je svrha upotiti širje občinstvo rusko o historijskem razvoju ruskega naroda v glavnih mu fazah. Ta tri dela so: „Russkaja letopis dlja pervonačalnago čtenija“ (Moskva 1866, izdanje drugo 1872), po tem Obščedostopnija čtenija o ruskoj istorii“ (Moskva 1869). Povod drugemu delu so dala javna čitanja, katera je bilo društvo prirodoslovno priredilo pri moskovskem vseučilišču za razne stroke. Solovjev, bivši

takrat rector magnificus, držal je tudi predavanja iz ruske povesti, v katerih je navel od najstarejše dobe do vladavine cara Aleksandra II. vse znameniteje dogodjaje, ki so le kaj v razvoj ruskega naroda uplivali. Teh zanimivih predavanj je osemnajst; razpravlja pa v njih: o postanku ruske zemlje in o prvih njenih knezih (I), o pokrščenju Rusov (II), o ruskih knezih do prve tatarske navale (III), od druge navale tatarske do kneza Ivana Daniloviča Kalita (IV), o velikih knezih Dimitru Donskem, Vasilju Dimitroviču in Vasilju Vasiljeviču (V), o dobi od velikega kneza Ivana III. Vasiljeviča do Vasilja Ivanoviča (VI), o caru Ivanu Vasiljeviču Groznem (VII) itd., ter zaključuje (XVIII.) s carevanjem Aleksandra I. i Nikole Pavloviča.

Poleg takega glasa, kakoršnega si je bil zadobil Solovjev kot profesor in kot učenjak, ni čudno, da so tudi najvišji krogi želeli, da jim bode voditelj v izučanju ruske historije. On je bil često pozivan na carski dvor, da deci carevej predaja rusko historijo, ter je bil učitelj in voditelj obema naslednikoma carskega prestola: Nikolaju in Aleksandru Aleksandroviču, sedanjemu caru. Tako je tudi rusko društvo želelo Solovjeva poslušati pri vsakej priliki, kader se je slavila kakšna uspomena

na katero znamenito osebo ali na kateri bolj znamenit dogodjaj iz ruske prošlosti. Prigodom proslava dvestogodišnjice Petra Vel. je držal Solovjev „Publičnija četenija o Petre Velikom“ (Moskva 1872) in pri vseučilišnej svečanosti besedil „reč o djeateljnosti Petra vel.“, na dalje prigodom jubileja Nikolaja Mihajloviča Karamzina držal je Solovjev govor izdan (Moskov. universit. izvestija 1886/7 č. 3, otd. 2, 173—184) pod naslovom: Istoričeskija pominki po istorike; „prigodom jubileja Lomonosovu je govoril „očerk sotojanjanja Rossii v epohu djeateljnosti Lomonosova“ (Mosk. Vjedom. 1865, šte. 78), a prigodom odkritja spomenika Lomonosovu (12. jan. 1877) je tudi držal govor „Vospominanie o Lomonosove“ v svečanej skupščini moskovskega universiteta; prigodom znamenite etnograf. izložbe v Moskvi l. 1867 čital je javno „ob istoričeskom dvizenii russkago naselenija“.

Ali vrnilo se na književna dela slavnega pokojnika. Mislilo bi se, da je tako ogromno delo, kakor je „Istorija Rossii, vse sile njegove posle l. 1851 absorbiralo. Ali to je bilo samo deloma. Pri sestavljanju tega glavnega dela poslednjih 28 let je napisal Solovjev vzporedoma manje književne razprave. Namreč poedine historične momente, ki so imeli biti

zavesti izbudila, dokler je ne bodo dramiti začeli rodoljubi iz Krajine in Štajerske. Ker se koroška inteligencija skazuje popolnoma nesposobno za voditeljstvo svojega ljudstva, mora se na stran potisniti, in koroški slovenski narod nam bo za to še hvalo vedel, saj on je nedolžen pri tem, da so mu njegove „gospode“ v Celovcu tako popačili, da nečejo in niti ne znajo več govoriti v svojem materinem jeziku, in česar človek ne zna, to — sovraži. Koroškemu kmetu pa s tem ni pomagano, ako se njegov jezik sovraži in zaničuje, pozdravil bo toraj rešitelje iz Kranjske in Štajerske z veseljem. Pisalec tega je tudi Korošec in razmere pozna, ob enem pa se mu mora pripisavati tudi toliko ljubezni do svojega domačega kraja, da ne bi govoril za odstranjenje koroške slovenske (?) inteligencije v političnem vodstvu koroških Slovencev, ako ne bi bil popolnoma prepričan, da se pri prostemu ljudstvu koroškemu le na ta način pomagati zamore. Koroško ljudstvo rado bere slovenske knjige; mašne bukve, pratike itd. dobiva iz Ljubljane, v Celovcu za kaj tacega ne poskrbi! To ljudstvo bi čitalo tudi druge slovenske knjige, ako bi zanje vedelo; pa ni nikogar, da bi mu jih pokazal ali ponudil, ker nemško izšolani duhovniki in drugi gospodje jih sami dobro ne razumejo, ker se slovenščine učili niso, zato so jim celo zoperne! Tako je na Koroškem!

V Šleziji bodo dosegli ravnopravnost, bodo se povzdignili iz hlapčevstva in zaničevanosti, ker se za to brigajo, ker se svoje narodnosti in svojih pravic zavedajo. Grof Taaffe jim je že obljubil, da bo nekaj zanje storil.

Kaj pa na Koroškem? Kdor ne prosi, tudi nič ne dobi; kjer ni tožnika tudi ni sodnika. Kakor je videti, se koroški Slovenci ne bodo sami toliko predramili, da bi začeli vstajati iz svoje sramotne postelje hlapčevanja in klečeplazenja pred brutalnim nemštvom; toraj bodo že kranjski in štajerski Slovenci morali misliti na to, kako bi se poštenemu, svojih natornih voditeljev oropnemu slovenskemu narodu na Koroškem pomagati dalo. Vi Gorenjci, Savinčani, Šoštanjci in Slovenjgradčani, ki ste na koroški

meji, dajte se vendar vi geniti in uplivajte na svoje brate na Koroškem!

Govor poslanca barona Dipauli-ja o šolski postavi.

„Ali naj naša ljudska izgoja jadra po morji brez bregov, po splošnji pa samo človečanski omiki, ali pa naj se opre na stalno podlago, ki je iz večnosti prišla in v večnost nazaj pelje, ter je edino poroštvo vse uravne svobode in vsega npravnega življenja?“

Te besede je govoril nemški naučni minister v zadevi elbinskega šolskega prepira, in te besede nam jasno pričajo, da so tudi tam (na Nemškem), kjer je po nazorih naših liberalcev znanost doma, prišli do spoznanja, da dosečajna pot ne pelje do prave vede.

Če so imele vlade do francoske prekucije nalogo, napredek pospeševati, ima sedajnost nasprotno nalogo, ta napredek zadrževati, da se narodi ne prenačijo. Mnogo žalostnega je morala trpeti naša sosedna država, prej da je prišla do tega spoznanja; naj bi se Avstrija iz tuje nesreče učila in naj ne bi čakala trenotka, „da bi vihrajoče zastave in železni korak bataljonov bodočnosti“ tudi nas opomnili, da smo bleščečim teorijam na ljubo pravo in stalno srečo narodov v nevarnost spravili.

Naš čas je brzih nog in hitreje ko kedaj pridobivajo si različni nazori svojo dosledno veljavo. Nobeno vprašanje pa ne zanima tako vseh krogov, od bornega kočarja do cesarja v palači, na katero pišejo brezverski novi zarodi svoj „mene, tekel, phares“, nobeno vprašanje ne zahteva tako določne rešitve, ko šolsko vprašanje.

To vprašanje je ob enem vprašanje krščanske vere, posebno v državah, kjer so otroci prisiljeni v šolo hoditi, in že Montesquieu, ki gotovo ni bil ultramontanec, je v svojem slavem „esprit des lois“ pisal tako: „Krščanska vera, ki se na videz peča le s prihodnjim življenjem, utrjuje v resnici tudi srečo na tem svetu.“

Čeravno ni prva stvar, vendar je resnega prevdarka tudi to vredno, da nova šola priza-

deva državam, deželam in občinam tolike stroške, da je šolsko breme že najtežje med vsemi bremenami postalo.

Glavno vprašanje pa bo vedno ostalo: „Ali naj bo šola samo za poduk, ali naj bo odgoja? Ali naj se peča samo z vednostmi, ki so za to življenje potrebne, ali naj se ozira na večni namen človeški, na Boga prijetno odgojo? Država pa naj se praša: ali hoče ona svoje državljane, svoj bodoči zarod odgojiti v veri na Boga, v razločevanju med dobrim in hudim, kakor se le na to vero opira, ali pa hoče poskusiti, izrediti zarod, ki bo, materjalistično odgojen, ravnal se po nazorih Taine-ja, ki je rekel: „Strast in krepost sta izdelka, kakor sladkor ali pa vitriol.“

Reklo se bo: to so pretiranosti, med tem n med krščanskim nazorom jih še veliko v sredi leži. Res je, da je še mnogo nazorov v sredi med tem in onim nasprotjem; pa ti so le prehodnje stopinje in se morajo dosledno približati enemu ali drugemu nasprotju.

Saj vidimo z grozo, kako ravno v šolskem vprašanju sili duh časa na to, da bi dosegel svoje zadnje namene.

Naša domovina je sicer še v bolj srečnih razmerah, tako da se te posledice niso mogle tako očitno pokazati. Vendar pa ni nobenega dvoma, da bodo tudi pri nas pogledom na splošne razmere, na svetovni promet, na svobodo tiska, na celi naš „standard of life“ iz istih nazorov izrastle iste posledice, kakor je po logiki neizogibno. Z vsakim letom, z vsakim umirajočim zarodom umrje tudi en kos starega, poštenega družbinskega življenja, ter se po mlajšem zarodu več ne nadomesti. Tako stari krščanski nazori izumirajo, novi, brezverski pa na njih mesto stopajo. (Kako resnično tudi pri nas Slovincih, žali bog! — Op. vredn.) Iz teh in še iz več drugih vzrokov imam kot poslanec dolžnost in pravico, da kot zvesti sin domovine, kot zastopnik Boga in cesarju zvestih volilcev, očitno in odkritosrčno povem svoje misli, da svarim, da prosim pomoči in brambe, kjer je bramba treba za družino in človeško družbo, za cerkev in državo.

uvrščeni v njegovo glavno delo, razjasnjival je on v posebnih razpravah, ki so tudi same zase dosta znamenite. Druge razprave stoje zopet z drugimi deli Solovjevimi v zvezi, posebno s „kursom nove historije, s historijo o propasti Poljske in s historijo o caru Aleksandru I. Tudi se nahajajo razprave, ki se tičejo občne povesti in dnevnih vprašanj in potem izvorov za historijo rusko; tudi so recenzije in manjši prilogi. Vsi ti plodovi Solovjevega uma pokazujejo na izvenredno delavnost njegovo. Posle 1851 l. ni nobenega, v katerem ni Solovjev po več prilogov svojega naučnega iziskivanja obelodanil. Te razprave hočem navesti po nekem sestavu lagljega pregleda radi. Najpoprej slede razprave, ki se odnose bolj na notranje odnose Rusije. Semkaj spadajo po kronološkem redu: Geografskija izveštija o drevnej Rossii (Oteč. zapiski g. 1853—4), Russkij gorod v XVII. vjeke (Sovremenik 1853), Russkaja promišlenost i trgovlja v XVI. v. (ibid. 1857), Ostrožkovskije i podmoskovnije peregovori 1615—17 god. (Otečest. zapis. 1857), Russkie ispovedniki prosvješčenija v XVII. v. (Russk. vjestnik 1857), Moskov. kupci v XVII. v. (Sovremen. 1858), Razskaz iz russ. istorii XVIII. v. 1767 g. (Russ. vjestnik 1861), Moskva v 1770—1771 godah (Russk. Starina 1876). Semkaj spadajo tudi razprave o Petru Velikem:

„Ptenci Petra Vel. (Russk. vjestnik 1861), Skazka o Petru vel. (Čtenija občestva ist. i drevn. 1862), Petr. vel. na kaspiskom more (Vjestnik Evropi 1868), Rasporja ženije senata otnositelno pisem i bumag Petra vel. 1. julija (1751) (Russk. arhiv 1873). V razpravah: Zamjećanie o slove duma“ (Arhiv istor. jurid. svjedenij o Rossii 1855) i Zaboti senata o čistote russ. jazika v XVIII. v. (Russk. starina 1803), Senat v načale carstvovanija Ekaterini II. (Drevn. i nov. Rossija 1875) — trudil se je Solovjev razbistriti delovanje teh ruskih institucij. Povesti cerkveneje ruskej posvečene so posebej tele razprave: Monah Samuil, stranica iz istorii raskola (Pravoslav. obozrenie 1860), Lazar Baranovič, iz istorii južno-russkoj mitropolii (ibid. 1862), Zamjetki o djeatelnosti mitropolita Gavriila (Petrova) po voprau o raskole (ibid. 1875). Konečno naj bodo spomenjeni prilogi za povest književnosti: „V oznagraždenie za učenij trud v XVII. v. (Letopisi russk. literat. in drevn. 1859). Škola Posoškova (Bibliograf. zapiski 1861), i knjigi, priobrijetenie ktorih sčitalos nuždni v Moskve XVII. v.“ (Letopis russk. liter. i drevn. 1861).

V drugih razpravah razsvetluje Solovjev prošlost pojedinih delov ruske države, ktereje so oni sčasoma pripadli. Semkaj spadajo raz-

prave o Malej Rusiji: Maloroassijskoje kozacstvo do Hmelničkoga (Russk. vjestnik 1859), Hetman Ivan Vizovskij (Otečest. zapisk. 1859); na dalje na severno zspadni del Rusije: Pskov i Livonija (Moskov. učenii i liter. sbornik 1852), Krestonosci i Litva (Oteč. zapis. 1852). Poljske povesti se tičejo ti le prineski: „Izbranije na poljski prestol naslednago princa svedskago Sigmunda Vazi (Russk. vjestnik 1852), Fracuzkaja politika v Poljše 1768—1769 god. (ibid. 1863); Eščje zamjetki o Napoleone I. i Poljše (Moskov. vjedom. 1863).

Z enako pazljivostjo je razbistrial Solovjev odnose Rusije naproti drugim državam. Od razprav te vrsti navajamo to le: „Obzor diplomat. snošenij moskov. dvora s litorskimvo vtoroj polovine XV. v. (Žurnal minist. nar. prosv. 1854), Načalo borbi Rossii s Turcijej (S. Peterb. vjedom. 1854), Politiku Rossii v vremja vojni za avstrijskoe nasledstvo (ibid. 1867), Snošenija Rossii s Francijeju v 1789—1791 god. (Moskov. univ. izvestja 1865—1866), Rossija i Evropa v pervoj polovine carstvovanija Aleksandra I. (Vjestnik Evropi 1877), konečno Rossija, Avstrija i Anglija vo vremja dviženij 1848—1849 god. (Russk. starina 1877). In ko je Rusija začela globoko vplivati na svetske dogodjaje, promatral je Solovjev tudi te v tej zvezi; semkaj spadajo te le razprave

Že pred 50 leti je pisal slavni francoski državnik in minister, protestant Guizot: „Bolj ko se bo ljudstvo mešati začelo, toliko manj bo sama politična oblast zadostovala, da utrdi potreseno podlago človeške družbe; k temu je treba v še moči, kakor so posvetne moči, in bolj stalnih nazorov, kakor so človeški, treba je Boga in večnosti.“

Proudhon pa pravi: „Država in cerkev se več ne razumeta, in ker se ne razumeta, prišla je doba prekucij.“ To je rekel Proudhon, ki je celó Boga tajil, in dostavil je še to: „Dokler ste bili država in cerkev združeni, tako dolgo prekucija nikjer ni našla razpoke, da bi se urinila. Cerkev ne more z brezverskim nazorom skupno delovati, pa ona versko šolo zahteva le za katolike. Ona ne more potrditi duha, ki navdaja sedajnešolske može, in ki se je na primer pokazal pri shodu društva „Fröbel-Verband“ leta 1879, ko so rekli, „da naravni razvoj človeški ne pozna nobenih zvez z bitji, ki stojé nad to naravo.“

Celó protestantom že preseda novo poganstvo v šoli in povsodi že navajajo Lutrov izrek: „Kjer ne vlada sveto pismo, tje ne dajate svojih otrok.“

Ne samo duhovščina, ne samo avstrijski škofje, ne samo strogoverno protestantovstvo, ampak tudi liberalni državniki in modrijani so se izrekli v enakem smislu.

Dovolite mi, da vam nekaj takih izrekov preberem. Sullivan je v angleški zbornici o brezverski šoli govoril: „Brezverska šola je največi nesreča, ki zamore kak narod zadeti.“ Minister Gladstone pa je djal: „Vsaka odgoja, ki stavi vero v drugo vrsto, je pogubna.“ Guizot pa pravi: „Odgoja ljudstva mora nastati in se vršiti v sredi verskega zraka.“ Cousin je rekel: „Šola je svetišče in vera naj se v njej uči z isto pravico, kakor v cerkvi.“ Viktor Hugo pa je rekel leta 1850: „Krščanska odgoja je danes potrebnejša ko kedaj.“

„Bolj svoboden ko človek postane, bolj potrebna mu je vera.“

„To je nesreča naših dni, da so vse oči obrnjene le na posvetne reči.“

„Iz celega srca hočem krščansko odgojo.“ Vsi ti možje niso teh misli izrekli za

svojo osebo in vest, ampak kot državniki, ker jim ni bilo dosti, da je ljudstvo samo izobraženo in podučeno v posvetnih vednostih, ampak ker so hoteli, da je ljudstvo tudi нравно, značajno in verno. Opomnim tudi na spise Agassisa, ki je dokazal, kako iz državnih šol pridejo same vlačuge, in Clinton-Merriana, ki nam predočuje, kako se Novo-Jorška mladina v brezverskih šolah sistematično pohujšuje, ter na spis Montgomery-a v San Francisco, ki pravi, da je brezverska državna šola „smrt pravnosti v naši sredi.“

Pa ni treba hoditi v Ameriko, saj to lahko v bližini vidimo. Poglejmo samo na našo sosedno državo, ki je prišla že do spoznanja, da brezverska šola nič ne velja.

V nekem shodu nemških šolnikov leta 1879 rekel je minister Puttkammer: „Veronauk mora biti središče cele ljudske odgoje; tistega dne, ko ne bomo več zajemali iz nevsahljivega studenca našega evangelija, določen je tudi propad vse naše narodne omike.“

V decembru istega leta pa je Puttkammer rekel: „Krščanski značaj ljudske šole je podlaga našega kulturnega življenja; brezverska šola dela le prepir med verami.“ Čeravno se ne sramujem povdarjati svojega cerkvenega in strogo katoliškega stališča, vendar od nikogar ne zahtevam, da bi se iz istih uzrokov mojemu mnenju pridružil. Čujte toraj, da ne samo katoliki, ampak tudi protestanti se že bojé posledic iz brezverske šole. Pred enim letom je evangelsko-luteranska skupščina v Berlinu sklenila sledečo resolucijo: „Novošola ljudska šola je protivna 1. pravicam rodbin in otrok, 2. pruski zgodovini in ustavi, 3. naravi mladine in potrebam ljudstva, 4. bistvu ljudske šole kot odgojilnice.“ V istem smislu se je izreklo več km-čkah, protestantovskih društev, „da je toliko preslavljene napredek naše šole samo prehodni stan iz krščanstva v poganstvo.“

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 6. junija.

Avstrijske dežele.

Gospodarska zbornica je obravnavala postavbo, ki dovoljuje potrebni denar za česko

univerzo v Pragi. Avtonomisti so bili pri volji dovoliti potrebno svoto, centralisti so pa ugovarjali, češ, da mora prej postava o ustanovi vseučilišča na vrsto priti, potem se zamore še le dovoliti za to potrební denar. Vlada je izrekla, da jej je vse eno, ali se denar dovoli precej, ali pa pozneje. Zato je bil sprejet predlog večine, da se sklepanje o tej stvari odloži do tje, da bo univerza sama dovoljena. Po besedah centralistov soditi, ne bodo ti glasovali proti českemu vseučilišču.

Princezinja Štefanija je zbolela. Iz tega uzroka odpade slavnostni sprejem cesarjeviča Rudolfa in njegove mlade soproge v Pragi. Ker so se Čehi vsled tega vznemirjevali, ter mislili, da so se morda princu zamerili, pisal jim je krononaslednik sledeče: „Bodite preverjeni, da se princezinja veseli priti v Prago, ki je mojemu srcu tako draga.“ Princ bo došel v Prago še te dni enkrat, slovesnega, oficijelnega sprejema sicer ne bo, pa Pražani bodo mesto vendar lepo okinčali in razsvetlili.

V severni Ogerski, med Slovaki, se kaže neka mržnja do judov. Pravijo, da izgled ruskih kmetov, ki so padli po judih, ne bo ostal brez upliva na severne Slované v Avstriji, na Rusine in Slováke, ki mnogo trpé pod pritiskom in lakomnostjo judovskega elementa. Da bi si judje pridobili podporo ogerske vlade, začeli so zopet pisariti o panslavizmu, češ da ruski panslavisti ščujejo Slováke zoper jude. Tudi judovski „Pester Lloyd“ ščuje na Slováke ter hoče obdolžiti slovaške uradnike, da ogerski kroni niso zvesti, ker juda ne ljubijo in ne podpirajo pri vseh krivicah zoper ubogi, zatirani slovaški narod. Zdaj bodo volitve na Ogorskem, ni dvoma, da bodo Madjari podpirali jude v Slováki, samo da slovaški narod ne bo dobil nobenega poslanca za državni zbor, kakor ga tudi do zdaj nima. Vselej, kedar je treba Slováke na steno pritisniti, začnejo pisati o ruskih agentih. Koliko je na tem resnice, vemo mi Slovenci iz lastne skušnje, ker so tudi pri nas vedno videli vse polno ruskih agentov, ki so rubeljne trosili, pa o tistih rubeljnih nikjer ni duha ne sluha.

Na Ogorskem se pripravljajo za prihodnje volitve v državni zbor. Letos se bodo

tikajoče se občne povesti: „Evropa v konce XVIII. v (Russk. vjestnik 1862—3), Vjenski kongres (ibid. 1865), Epoha kongresov (ibid. 1866), Vostočni vopros Moskva 1867, Vostočni vopros 50 let nazaj (Drevn. i nov. Rossija 1876), Vostočni vopros v 1827—29 (ibid 1879).

Te poslednje razprave potrjujejo ujedno, kako je historik Solovjev vprašajem sedajnosti nahajal sled v prošlosti, in kako je on s svojo dobo in svojim narodom živo čutil. Zato imamo pa še drugi dokaz. Poslednji vstanek bosansko-hercegovski proti Turkom odjeknul je živo v Rusiji. Narod je trpečim letel v pomoč, s krvjo in z denarji. Vsi sloji ruskega prebivalstva so tekmovali v izkazivanju svojega sočutja. Književnici so v posebnih spisih opisovali muke srodnih si mučnikov. Za zbornik „Bratskaja pomoč“ izdan v korist trpečih rodov Bosne in Hercegovine napisal je tudi Solovjev prilog: „U straha glaza veliki.“

K tem razpravam je treba dodati manjše priloge Solovjeve v kterih iznaša ali pa razsvetljuje gradivo za povest, ali pa poedina vprašanja kritično razjasnuje, tudi s životopisi dopolnjuje. Semkaj spadajo: Dva hronologi-česke voprosa iz XVI. v. (Vremeni obšč., istor. i drevn. pross. 1855), O nekotorih rukopisjah i rjedkih pečatnih sočinenijah XVI. in XVII. v. vtnosjaščihja k istorii Malorossii

(Bibliograf. zapis. 1858.), Pismo samozvanca Timeški Akandinova g. 1650 (Ljetopis russ. liter. 1859), Samozvanec Ivaško Kleopin 1671 (Arhiv istor. svjedenij 1860), Njeskoljko dopolniteljnih slov ob Arsenii Macjejeviče (Den 1862), Pisma A. P. Volinskago k carice Ekaterine Aleksejevne (ibid.), Dija biografiji gercoga Birona, pisanego k knezu A. A. Čeraskomu i gr. A. P. Bestuževu Rjuminu (rus. arhiv 1867), Zamjetki o samozvanstve v Rossii i novaja svjedenija o samozvancah XVIII. v. (1868), Pisma G. P. Plova 1777 l. (ibid. 1869), Iz donesenija kn. Prozorovskago imp. Ekaterine II. omasonah (osmnadcati vjek kn. II, str. 376), Iz podlinik bumag Elzavetin-carstvovanija (ibid. IV, 87—94), Disput v moskov. universitete v g. 1769 (ibid 1875), K biografiji Kirilla Florinskago episkopa Sjevskago, 1760 god. (Russk. Starina 1876), Iz pisma gr. Nesselrode k bar. Tjuluju v Rim 1816 kasatelno sojedenenija cerkve (Russk. arhiv 1879).

Vseh teh razprav in književnih prilogov je do 142. (Toliko jih je zbrojil „Spisok sočinenij S. M. Solovjeva 1842 do 1879 god. sostavil pr. J. A. Popov“). Pa to niso plodovi od danes do jutér. Večina njih so samostalna iziskivanja trajne vrednosti. Te razprave so pisane za ruske zbornike in časopise in druge

časne spise, ktere je s tim slavni historik s svojim duhom podpiral nazreva v tem svojo patriotično dolžnost. Od poslednih 40 let ni bilo izdanja te vrste v Rusiji, pri kterem ne bi bil Solovjev sodeloval in ktero se ne bi s tem sodelovanjem ponosilo bilo. Čtenija imp. občestva istor. i drevn. ros., Vremeni občestva istor. i drevn., Moskov. učeni i liter. sbornik, Moskvitjanin, Moskov. gorod listok, Novaja biblioteka dlja vospitanija, Oteč. zapisky, Russkij vjestnik, Žurnal minist. narod. prosvest., Sbornik gosud. znani, Vjestnik Europi, Arkiv histor. jurid. svjedenij, Sovremeni, Moskov. univ. izvjestija, Kometa, Russkaja besjeda, Russkij arhiv, Pravoslav. obozrenije, Drevn. i nov. Rossija, Osmnadcati vjek, Russkaja starina, Ateneum, Kritočeskoje oborvenie, Bibliograf. zapiški, Ljetopis russk. liter. i drevn. itd. vsi ti učeni, znanstveni, književni zbornici in spisi so bil nakinčeni s peresom slavnega historika. On je pisal tudi v organe dnevnih vprašanj, kakor so Moskov. Vjedomosti, Moskva, Russki Invalid, (S. Peterb. Vjedomosti, Naše vremena, Den itd.

Ta množina in različnost razprav Solovjevih potrjuje jasno, kako temeljito je on poznaval občno povest in posebej rusko. Nobe-ega pojava v povesti ni on osamljeno promatral, nego je iskal vsacemu zvezo v celem

tudi Rumunci v ožji Oggerski udeležili volitev; ne pa sedmograški (erdeljski) Rumunci, ker ti hočejo samoupravo za erdeljsko kneževino, toraj se držé pasivne politike. Madjarske stranke povdarjajo vse neodvisnost od Avstrije posebno v gospodarskih rečeh, ker politično neodvisnost tako že imajo. S takim programom pa bodo le skrajni levici (Košutovcem) v roke delali, ker ta hoče popolno ločitev Oggerske od Avstrije. Vendar mislijo, da bo Tisza tudi v prihodnjem državnem zboru imel večino za se.

Nemškutarski poslanci iz Šlezije so bili pri grofu Taaffeju in se pritožili, zakaj da je on sprejel slovensko deputacijo iz Šlezije in da jih to vznemirja. Taaffe pa jim je rekel, da bi lahko tudi Slovenci rekli, da se vznemirjajo, če on sprejme nemške poslance. Taaffe je tem poslancem menda rekel, da on ne bo dovolil, da bi se nemškemu narodu v Šleziji kaka krivica zgodila. Iz tega judovsko liberalni listi sklepajo, da je Taaffe njim prav dal; pa Nemcem se tudi s tem nobena krivica ne zgodi, če Slovani zadobe svoje pravice, toraj šlezij-skim Slovenom ni treba obupavati. Čehi in Poljaki imajo večino v Šleziji, toraj mora zanje prej ali slej priti ura rešitve, naj se zagrizeni nemcomani in prosumani v Opavi še toliko upirajo. Kdaj bomo zamogli iz Koroškega kaj enacega poročati, da bi se slovensko ljudstvo zavedalo?

Vnanje države.

Za prihodnje volitve v nemški državni zbor je izdala narodno-liberalna stranka nekaj oklic do volilcev. Ta stranka, ki je toliko časa brez uspeha beračila za milost Bizmarkovo, da bi jo k vladi nazaj poklical, prepričala se je zdaj, da Bizmarka ne more za se pridobiti, zato pravi v svojem oklicu, da mu bo v notrajnih vprašanjih nasprotovala. Sicer pa nemajo liberalci nobenega upanja, da bi zamogli večino dobiti. Ker je Bizmark sam zoper liberalce in naprednjake, bodo ti brž ko ne še mnogo sedežev zgubili.

V Rusiji se je vnela papirnata vojska med „Goloso“ in „Moskovskimi Vedomostmi“. Katkov v poslednjih napada Loris-Melikova, češ, da je slabo vladal in Rusijo skor do pogube pritiral. Zapadnjaški, „liberalni“ in malo narodni „Golos“ pa sovraži Ignatijeva in vse slavjanoljube, ter je bil z Melikovom bolj zadovoljen ko z Ignatijevom. Vkljub „Golosu“ in podobnim listom pa imajo slavjanoljubi zdaj prvo besedo v Rusiji, ker jim novi car največ zaupa.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane o binkoštih. (Ali bi ne bilo časa primerno?) Z veseljem bere slovenski rodoljub, kako se po vsem slovanskem svetu gibljejo, da bi se dostojno zahvalili za preimenitni dar, ki ga je Leon XIII. glede slovenskega naklonil kerščanskemu svetu, osobito pa nam Slovenom. Tudi Slovenci v tem obziru nečejo zadnji ostati. V Ljubljani vodi kat. društvo, kar vtegne pripomoči k vrednemu oslavljenju slovanskih blagovestnikov. Pa dobro in koristno bi bilo, ko bi se na ta velevažni dogodek zapustil spominek — ne samo za nas, temuč tudi za naše potomce. O tisočnici l. 1863 se je bil izdal slovstveni spominek „Zlati vek“, ki med drugimi slovanskimi, iz istega imena takrat izdanimi proizvodi, po svoji jedernatosti Slovincem dela vso čast. In zopet se nam ponuja prilika, da bi od svoje gorečnosti do ss. blagovestnikov zapustili spomin za pozne rodove.

Ravno se je začela zidati v Ljubljani nova cerkev presv. Jezusovemu srcu na čast. Kakim svetnikom se bodo posvetili stranski altari, dozda še ni bilo slišati. Ali bi ne bilo tedaj zelo primerno, ako bi se en stranski altar ss. blagovestnikoma Cirilu in Metodu posvetil? Lepše prilike pač ne bo kmaio, kot ravno zdaj, ko se to lahko izpelje brez posebnih zaprek. Naj se toraj tem gótem javno opozorijo na to okolnost vsi blag. in vis. čast. gospodje, ki se posebno zanimajo za novo cerkev, kakor tudi

družba visokočast. gg. lazaristov, ako še morebiti ta stvar ni za stalno drugače odločena. — Zdi se mi, da niso malenkostni razlogi, ki ta nasvet podpirajo.

Kolikor je znano in se razvidi iz ljubljanskega imenika, na vsem Kranjskem ni nobene farne, ne podružne cerkve posvečene ss. Cirilu in Metodu. Deloma je že to zanimivo vprašanje, zakaj ni na Kranjskem (in drugod po Slovenskem?) nobenega svetišča teh blagovestnikov, ko pa od drugih jih nahajamo več, tako ss. Hermagora in Fortunata, sv. Jeronima, sv. Kancijana itd. in celo na sv. Klementa se je spomin ohranil v dveh cerkvah na Gorenjskem? — Spodbudek k temu daje sam sv. oče Leon XIII., ker je zaukazal v cerkvi sv. Klementa, kjer sv. Ciril počiva, našima blagovestnikoma v čast postaviti poseben altar. (In če bi bilo mogoče, bi se po njega obliki za ljublj. cerkev posnel, kar bi bil zopet lep spomin na 5. julij 1881.)

Znano je, da je ranjki vladika Slomšek ustanovil bratovščino ss. Cirila in Metoda, ki ima še posebni namen moliti za zedinjenje pravoslavnih (razkolnikov) Slovanov; in na Kranjskem ima ta bratovščina veliko udov, kako dobro bi bilo, da bi imela, kakor mnogo drugih bratovščin, svoje natorno središče v Ljubljani pri altari ss. Cirila in Metoda. In če se ne motim, ravno č. gg. lazaristi vodijo na Štajarskem to bratovščino, o kateri se pa zdaj ne sliši več toliko kot za življenje vladike Slomškega. Tudi v tem obziru bi se vtegnilo ravno zdaj še kaj več storiti.

In ko se bo l. 1885 tisočnica Metodova obhajala, bi se lahko mnogoteri, ki ne bodo mogli spolniti svoje želje, da bi pohodili staroslavni Velehrad, saj na domači zemlji pri altari ss. blagovestnikov zahvalili za njun in nebeški blagodar, ki je bil naklonjen rodu slovanskemu že pred tisočletjem.

Ker se itak za novo cerkev pobirajo mili darovi, utegnili bi vneti domoljubi slovenski, ako bi se namreč sklenilo ss. Cirilu in Metodu postaviti primeren altar, še posebno v ta na-

redn drugih pojavov. In kako je v tem smeru njegovo iziskivanje bilo natančno, pokazuje tudi to, da je on proučajoč prvobitni život naroda pročel vse potopise odnoseče se na notranjo Afriko, čeravno je opaziti mogel, da se tamkej vpisujejo obširneje prirodni odnošaji nego li život tamošnjih narodov, ker je ta posel za potopisca mnogo lažji in ugodnejši.

Vse te posebne razprave so imele, kakor je bilo že omenjeno, služiti onej glavnej, velikej namreč historiji Rusije. Solovjev kot učenjak od napredka, ki ni nikdar miroval niti počival pri enej točki, nahajal je večkrat, ker je sam priznaval, v kasnejih svojih razpravah nedovršenost poprejšnjih. Tako je on imel voljo popraviti in popolniti prve knjige ruske historije po rezultatih prekasnejih iziskivanj i svojih. Ali tega ni mogel izvesti radi prekratkega časa.

Do zdaj smo spremljevali Solovjeva v glavnih črtah v njegovem delovanju na polju znanosti, kot književnika in učitelja. Poglejmo zdaj, kaj o njem kot o človeku, o članu ruskega društva, pišejo oni, ki so ga поблиže poznávali. „Življenja njegovega — piše učenec njegov prof. Bestužev-Rjumin — ideal je bilo strogo vršenje svojega zvanja. Ko ga je bil svet vseučilišča izbral za rektora, odgovori Solovjev: sprejemem, ker je to težko; ter je razumel svojo rektorsko službo izravnati s zvanjem učenjaka, pa enako strogo vršiti eno drugo.

On je vedno od sebe največ zahteval ter je bil neutrudljiv v izpolnovanju svojih dolžnostij. Izdelavši svoj znsčaj s težkim in vztrajnim trudom nad samim sobom, priučivši se neprestanemu in neodklonivemu poslu, privadivši se vrdržljivosti nasproti drugim, ali nikdar ne pozabiti na svoje dostojanstvo, izposloval si je Solovjev čvrsta in neomahljiva osvedočenja, od katerih ni za nobeno ceno odstopil. V dobi mešanja umov predstavlja Solovjev poučljiv primer. Uverenja enkrat storjena, a ta so bila plod dolgih razmišljanj, rokovodila so ga postojano kakor pri nas tako tudi v življenju. On je svoja osvedočenja očitaval ravno in odprto pri vsakej zgodi. Versko čustvo je bilo eno najodličnejših njegovih svojstev; ali to čustvo ga ni vodilo do nesnosljivosti; nego je dapač poglede njegove razširil. Spomina je vredno, da se on v mnogem ni slagal s Slavjanofili, ali je bil vendar složen z njimi pri ocenjevanju pravoslavja in protestantizma. Ocenjo njegovo o Luteru v „kursu nove historije“ mogel je vsak Slavjanofil podpisati. Slagal se je z njimi tudi v ljubezni proti Rusiji in v historično zvanje ruskega naroda, čeravno se je razlikoval od njih v oceni reform Petra Velikega. Ceneč zapadno nauko poznal je tudi pomanjkljivosti njene; a končno ni nič manje nego Slavjanofili zapopadel pogubnost krupnega materializma.“ (Žurn. minist. nar. prosv. loc. cit. p. 286).

„Solovjev — pravi o njem drugi odlični zemljak, akademik M. D. Suhomlinov (ibid II, 63.) — je Rus v pravem smislu besede, Rus do mozga kosti... Ljubezen do nauke zhlila se je v Solovjevu v eno nerazljivo celino z ljubeznijo k Rusiji, z vero v ruski narod. Brez te ljubezni in vere, brez notranje žive zveze z Rusijo in narodom ruskim se ne more verno razumiti ruski život, ni pošlost ni sedajnost... Ali zraven vse svoje ljubezni do Rusije Solovjev vendar ni temu čustvu prinesel v žrtvo svoje velike dolžnosti kot historik; on je bil pravičen in brezstrasten preiskovalec; on ni hvalil preveč svetle pojave pa tudi ne umajal tamne... Trudi znamenitega historika in vernega sina Rusije obsegajo v sebi tako celovito historičnega života Rusije, da bodo vedno ostali spomenik ne same uma, talenta in učenosti autorove nego tudi narodne samosvesti, kako se je ona očitovala v boljih uvjenjih prosvetlenejih možev sedanjega nam občinstva.“

Ako ruski narod gubi v Solovjevu enega prvih učenjakov svojih, enega prvih patriotov svojih v najplemenitejem znamenovanju te besede: gubi slavenska nauka v njem enega od korifej svojih, gubi dapoč občna nauka enega od naj bolj umnih in najbolj dostojnih zastopnikov svojih. Koliko tudi mi Slovenci čutimo ta gubitek, naj bode dokaz ta kratka črtica o zaslugah slav. pokojnika. Prof. J. Steklasa.

men kaj pridedati s trdno nado, da ne bo to ostalo brez upliva v verskem in narodnem obziru dobrosrčnih Slovincov. —w.

Iz Kranjske okolice. (Svarilo.) — Merca mja je hodil po Gorenskem nek človek, po imenu Albin M. . . . r, ki je rekel, da je Agent Jož. Urbin-a, litografa v Inomostu, in je naročila jemal na podobice, od katerih je veliko lepih na ogled razpostavljal, in na razne pisarijske tvarine, in je ob enim zahteval in sprejemal po 15% od naročenih reči. Tudi jaz s svojim duhovnim tovaršem sem nekatere reči naročil in mu nekaj odstotkov na račun dal. Na vprašanje: kdaj se bodo naročene reči dobile, je odgovoril, da v enem tednu. Pa 1, 2, 3 tedni pretečejo, in naročenih reči le ni bilo. Moj tovarš piše listnico do g. Jož. Urbina v Inomostu ter vpraša, zakaj se nam naročene reči ne pošljejo, ker jih je njegov agent že skorej pred mescom poslati obljubil? Na to je dobil moj tovarš listnico naslednega zapopadka: „Euer Hochwürden! Auf Ihr werthes Anfragen vom 30. Mai bedauere ich Sie nur, einem solchen Menschen in die Hände gefallen zu sein, den er ist von mir schon lange mit der Gendarmerie verfolgt worden, aber er wurde noch nicht angetroffen.“

Imenovani bojé-agent Jož Urbin-a govori dobro nemško in slovensko, je srednje postave in kakor navadno taki priljudnega in priliznjega obnašanja. Hodi najraje po duhovnijskih hišah ter se vede kot voet narodnjak, pa — kakor se iz rečenega vidi — je slepar in goljuf, torej naj se skrhni varuje po njem gojufan biti, kateri še ni!

Gorenski duhoven.

Domače novice.

V Ljubljani, 9. junija.

(Korar Friderik pl. Premierstein) je od cesarja imenovan za neresidencijalnega kanonika metropolitanskega kapitela v Olomucu. Kot takemu mu ni treba živeti v Olomucu, ampak stanuje, kjer hoče. Dohodki dveh neresidencijalnih kanonikov znašajo samo po 900 gld., imata pa pravico, da se pomakneta naprej, ako kateri v Olomucu bivajočih in nameščenih kanonikov umrje, katerih plače so precej obilne. Vsled omenjenega imenovanja bo pri ljubljanskem kapitelu izprazen Wollwitz-Flachenfeldov kanonikat, ktereга oddaja deželni zbor kranjski tako, da enkrat zanj prezentira duhovnika plemenitega stanu, enkrat pa neplemenitega. Za plemenitim Premiersteinom zamore ga toraj dobiti vsak navaden duhovnik ljubljanske škofije.

(Kupčijska in obrtniška zbornica) bode v petek volila novega predsednika in njegovega namestnika. Predsednik jej postane menda g. Kušar, podpredsednika pa bode narodna večina prepustila manjšini, zlasti ker se je v mestnem zboru tudi liberalna večina vendar le enkrat ozrla na narodno manjšino ter g. Fortuna izvolila za podžupana. Kakor slišimo je g. Karl Lukmann odločen za podpredsednika.

(Volitev podžupana.) Za podžupana ljubljanskega je bil izvoljen narodnjak Fortuna. Zgodilo se je to vsled kompromisa med obema strankama; naši bodo namreč v kupčijski zbornici volili podpredsednika iz ustavoverne stranke, zato so tudi uni pri volitvi podžupana glasovali za našega kandidata.

(Sokolova veselica) privabila je binkoštno nedeljo mnogo občinstva na „zeleni hrib“. Bilo je prav prijetno. Čitalniški pevci so zapeli nekaj lepih pesmic; posebno se je odlikoval

g. Pucihar s svojim krepkim in čistim baritonom. Z veliko pohvalo je občinstvo pozdravilo tudi te lovadbo sokolovcev, pri ktereј so se kakor vselej naši fantje dobro ponesli. Posebno burno so bili pohvaljeni gg. Kališnik, Slovša, Krieger in Ginter. Menj hvale vredna je bila postrežba gostilnice. Manjkalo je miz in stolov in morali smo posedati po dila; še le pozneje so pripeljali nekaj stolov. Pivo je bilo tudi slabo. Tako pivo bi se lahko po 8 kr. točilo, ne pa po 11 kr. V gostilnici pivovarja smelo bi se zahtevati boljše in cenejše pivo.

(Romanje v Rim.) Z veseljem zapazimo tudi v „Slovenskem Narodu“ podlistek o romanji slovenskih potnikov v Rim. Toliko slavnjša bo naša udeležitev, ako smo v tem vsi Slovenci ene misli. Ob enem opozorujemo na naš današnji dopis iz Ljubljane.

(V postojnsko jamo) je bilo prišlo binkoštni ponedeljek veliko tujcev. Dunajski poseben vlak jih je bil v nedeljo pripeljal v Ljubljano čez 600, še več jih je vzel seboj poseben vlak, ki se je v ponedeljek odpeljal iz Ljubljane v Postojno, in tudi iz Trsta in Reke jih je bilo došlo obilno. V jami jih je bilo gotovo čez 4000, in gneča pred jamo je bila velika, ter so morali nekteri prav dolgo čakati, preden so prerili do vhoda.

(O zadevi Tom. Pajsarja), ki smo jo omenili v zadnji številki, slišali smo od druge strani, da je stvar drugačna, da on ne more izkazati lastninske pravice do tistega sveta, (ker plačevanje davkov od kake stvari ni še dokaz lastnine), da je on sam pri volji bil, tako pogodbo skleniti, kakor jo je, in da odloga 14 dni, ki se mu je ponujal, sam ni hotel sprejeti. Sicer pa naj bo to, kakor mi hoče, o tej čisto osebni stvari ne bomo več pisarili; časniki ne morejo razsojevati o rečeh, ki spadajo v področje sodnije.

(Mariborski mestni očetje) so pa spet eno ugabili! kakor znano, izhaja v Mariboru od velike noči sem časnik „Südsteirische Post“, kateri zagovarja ravnopravnost slovenskega naroda. Da je ta časnik nemškutarjem po spodnjem Štajarskem tru v peti, to je pač umljivo; da bodo pa mariborski mestni očetje sklicali slovesno sejo ter dali temu časniku nezaupnico kakor kteremu ministru ali kakemu poslancu, to je do zdaj nezashšano v zgodovini časnikov. „Südsteirische Post“ je lahko ponosna na čast, ktera se jej s tem skazuje, da se v mestni seji precej velikega mesta Maribora o njej debatira. Znani dr. Duhač je namreč predlagal sledečo resolucijo: „Mestni zastop Mariborski temu odločno oporeka, da bi odobral politično smer lista „Südsteirische Post“, (kdo je to trdil? — op. vredn.) in on izreče svoje obžalovanje nad tem, da ta list trosi nazore, ki so našemu nemškemu in ustavovernemu prebivalstvu popolnem tuji, ter mu bodo tuji ostali, itd.“ Ali ni to smešno? Mestni zastop obžaluje, da v Mariboru slovensko misleč list v nemškem jeziku izhaja, ter ljudem oči odpira; — mi v Ljubljani smo tudi obžalovali dolgo let izhajanje ljubljanskega „Tagblatt“, pa zabraniti tega nismo mogli, kakor tudi mariborski mestni zbor ne more prepovedati izhajanja „južnoštajarske pošte“. Če pa nič storiti ne more, čemu se zbere in sklepa resolucije! Kdaj se je še slišalo kaj enacega? Ali je majhni listič mariborske nemškutarje tako ostrašil, da vidijo že celo mesto in njegovo „nemštvo“ v nevarnosti? Edini pametni mož v celem zboru je bil neki Marco. On je namreč rekel, da se ne strinja z dostojnostjo mestnega zbora, da jame kak časnik na rešeto devati; zastop mesta, ki šteje 16.000 prebivalcev, ima

bolj važne opravke, ko pečati se s takimi stvarmi; v velikih mestih bi imeli desti opraviti, ko bi se hoteli brigati za vse časnike, kaj in v kakem duhu da pišejo. Vsi ti pametni razlogi g. Marka so odleteli od fanatičnih nemškutarjev, kakor bob ob stene, ta resolucija, ki se jej bo vsak le smejal, bila je sprejeta z vsemi glasovi zoper enega, ki ga je proti oddal odbor-nik Marco. Kaj so hoteli s tem udarcem v vodo doseči? Če je Maribor res tako nemšk, kakor mestni očetje pravijo, kaj se je treba bati malega lističa, kakor je „Südsteirische Post“; in če bodo Mariborčani vedno Nemci ostali, kakor resolucija zatrjuje, potem se ni treba niti ozirati na tak časnik, in mestni očetje se smešijo sami sebe, da vzdigujejo velikansko vojko zoper sovražnika, ki jim nič škodovati ne more. Ker pa temu časniku tako slovesno napovedujejo vojsko, iz tega smemo sklepati, da se ga bojé; in bati se ga jim je le v tem slučaju, ako ni res, kar ti modri očetje trdé, ako namreč Maribor ni čisto nemško, še menj pa čisto ustavoverno mesto. Nam se dozdeva, da mnogi meščani po spodnjem Štajarskem, ne samo Slovenci, ampak tudi Nemci, ki so do zdaj ali preslepljeni ali pa strahovani trobili v rog liberalnih nemškutarjev, zdaj zapuščajo to zastavo ter se k obstoječi vladi nagibajo. Tega se bojé nemškutarji a la Duhač, zato so šli in se osmešili s to resolucijo. Mi sodimo, da se vrla „Südsteirische Post“ ne bo zmenila za to nezaupnico, ter hrabro stala na braniku naših pravic, kolikor tudi jo bodo zatirali skušali. Saj so še večji gospodje na svetu, kakor so mariborski Duhač, Reiser, Bitteri, dr. Lorber, Wiesthaler itd. Odkar je začela izostajati vladna pomoč iz Dunaja, začeli so se nemškutarski bajerji močno sušiti, na Kranjskem bodo kmalu izsušeni, pa tudi na Štajarskem jim zmanjkuje že vode. Le pogum, štajarski Slovenci!

(„Vredništvo „Laibacher Zeitung“) ima bojda s prihodnjim mescem v vseh oddelkih prevzeti g. pl. Radič.

Razne reči.

— Duhovske premembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Janez Pogačnik pride iz Presserja za kurata v Poddrago, č. g. Jakob Sušnik za kaplana v Preser, č. g. Jernej Primožič iz Košane za administratorja k sv. Magdaleni na Gori pri Idriji, č. g. Miha Koželj iz Cirknice za kaplana v Košano, č. g. Alojzij Puc iz Stare Loke v Dobropolje, č. g. Leopold Lotrič pa iz Dobropolj v Staro loko. Č. g. Rus Franc je prišel iz Begunj pri Cirknici za kaplana v Dob, č. g. Franc Groznik pa iz Doba za administratorja v Begunje. Č. g. Henrik Dejak je prišel iz Budanj za kurata na Vrhpolje. Č. g. Martin Zagorjan, fajmošter v pokopu je 5. t. m. v Čatežu pri Trebnjem umrl.

R. I. P.

— Meščanski dan ali „städtetag“ hočejo napraviti na Dunaji, to je, povabiti na Dunaj zastopnike vseh mest, da bi se pogovarjali o mestnih zadevah, zlasti o pravicah mestnih občin nasproti vladi in nasproti deželam. Samo o tem še niso edini, ali bi povabili samo nemške mesta, ali pa mesta sploh brez razločka nardnosti. Ako hočejo napraviti demonstracijo zoper Taschejevo vlado, potem bodo povabili samo nemške in nemškutarske mesta; ako jim je pa le za tisti denar, ki ga bodo zastopniki mest na Dunaji pustili, potem bodo povabili tudi češke, poljske in slovenske mesta. Kmalu bomo toraj zvedeli, za kaj jim gre.

— Združenje Prage s predmestji. Praški listi so se začeli pogovarjati o vprašanji, ali bi ne bilo bolje, da se praški predkraji združijo z mestom. Praga sama namreč šteje le 150.000 prebivalcev, če se združijo z njo pa veliki predkraji Smihov, Karolinsko polje, Vinogradi, Višegrad itd., potem bo štela blizo 300.000 prebivalcev, ter se bo zamogla postaviti med „velike“ mesta in s toliko večjo silo in večim premoženjem imponirati svetu, posebno še slovenskim sovražnikom. Kakor je slišati, se mesto Smihov naj bolj brani tega združenja.

— Iz Dunaja izgnan je bil te dni neki Bastian, špiritist iz Amerike, ki je pred mnogobrojnimi, večinom aristokratskim občinstvom kazal različne špiritistične umetnosti.

— Prodajanje žensk na Angleškem. Čudno je za naš vek, da je na Angleškem še zdaj kaj takega mogoče, namreč da mož svojo ženo proda. Pa to na Angleškem ni nič novega. Nedavno je eden prodal svojo ženo za en vrček piva. Nek poslanec je zavolj tega vlado interpeliral. Vlada se ustavlja in take kaznuje, pa nič ne pomaga. V rudokopih so v zadnjih letih štirje prodali svoje žene, in to v navzočnosti mnogih prič. Eden je prišel pred sodnijo, kjer so ga silili, naj svojo ženo preživi, on pa se je branil in rekel, da ga žena nič več ne briga, ker jo je prodal, naj tisti zanjo skrbijo, ki jo je kupil. Dostikrat so tudi ženske s tako kupčijo zadovoljne, ako namreč z možem v sovraštvu živé. Cena žene je po 500 gl. pa tudi menj, ali pa več. To so menda še ostanki starodavnih socijalnih nazorov.

— Sam o m o r. Ni še dolgo, kar se je vstrelil general Tegetthoff, brat slavnega admirala, že je našel posnemalca v generalu Uhatius-u. Ta general namreč, ki si je pridobil zasluženost slavo s svojo iznajdbo takozvanih Uhatius-ovih topov, se je te dni na Dunaji ustretil. Pravijo, da je imel do konca tega mesca uliti štiri velikanske topove iz jeklenega bronza za lukso Pulji, katerih topov stane en sam 160.000 gl., pa da mu delo ni šlo prav od rok, ali pa da se mu je skazilo; da so ga vsled tega začeli priganjati in mu očitavati; mož pa je bil prelahkočuten in je sam sebe usmrtil. Njegova iznajdba pa, ktero izvedeti so si druge države, zlasti Prusija in Italija mnogo prizadajali, pa brez uspeha, ta iznajdba z generalom Uhatiusom ni zgubljena, ker jo je on razodel svojemu zet, majorju Travničku, ki že zdaj vlijanje topov nadzoruje v veliki tovarni za topove. Uhatius je bil rojen v dolnji Avstriji, ter se je že od mladih nog mnogo pečal z matematiko, fiziko, kemijo in takimi vednostmi. Ko je bil v vojake potrjen, sprosil si je, da so ga dali k topničarjem, in tam je svoje študije nadaljeval, tako da je postal res strokovnjak v topničarskih vednostih, in razne učene družbe so ga počastile na razne načine. Njegov jekleni bronso so najprvi Francozi ocenjevati začeli, še le pozneje je prišel v Avstrijo v čast. Zdaj se lijejo vsi naši topovi iz te tvarine, ker je boljši kup od čistega jekla, pa se še bolje obnaša. Razum teh topov je Uhatius še več drugih reči iznajdel, ki pa niso postale toliko važne.

Listnica vredništv.

Gosp. J. H. župnik v P. Vaš zanimivi spis pride še enkrat v pretres, menda se bo moralo kaj izpušiti ali pa preurediti.

Gosp. M. V. pri G. Vaš hvalevredni spis pride v kratkem na svetlo. Ne vemo, če vam bo slovenski svet v vseh rečeh prištel, vendar je vsega priznanja vredno, da hočete na pomoč priti našemu toliko zanemarjenemu pravopisu. Pomanjk-

ljivosti naše pisave čutimo najbolj mi, ki nam je pisateljstvo poklic, pa vkljub tolikemu številu jezikoslovcev vendar še ne vemo, kako bi pisali, da bi bilo prav, ker vsak drugo trdi. Komandi ali avtoriteti tega ali onega „slavnega“ filologa se tako dolgo ne moremo uklanjati, dokler nam ne dokaže, da ima le on prav. Marsikdo iz nas, ki nismo filologi, si že davno želi, da bi bila črkarska vojska enkrat končana; dokler pa nimamo zadostnega števila našemu jeziku primernih črk, dokler nimamo vredjenega ne pravopisa, ne naglasa, tako dolgo tudi vprašanje prave slovenske slovnice potihnilo ne bo. Zato s pohvalo pozdravljamo vaše napore v doseg tega namena.

Telegrafične denarne cene 8. junija.

Papirna renta 76,90 — Srebrna renta 77,35 — Zlata renta 94,85 — 1860letno državno posojilo 132,75 Bankine akcije 823 — Kreditne akcije 335,60 — London 117,90 — — Cea. kr. cekini 5,55 — 20-frankov 9,31.

Denarstvene cene 7. junija

Državni fond.		Denar.	Blago
5% avstrijska papirna renta		76 75	76 90
5% renta v srebru		77 35	77 50
4% renta v zlatu (davka prosta)		94 60	94 75
Srečke (lozi) 1854. l.		123 75	124 —
" " 1860. l. celi.		133 50	134 —
" " 1860. l. petinke		133 75	134 25
Premijski listi 1864. l.		176 25	177 —
Zemljiščine odvesnice			
Štajarske po 5%		104 75	105 25
Kranjske, koroške in primorske po 5%		103 —	104 —
Ogerske po 5%		99 75	100 —
Hrvaške in slavonske po 5%		98 —	99 50
Sedmograške po 5%		97 —	97 60
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		842 —	844 —
Unionske banke		138 30	138 50
Kreditne akcije		346 —	346 25
Nižoavstr. eskomptne družbe		817 —	820 —
Anglo-avstr. banke		152 75	153 25
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gl. a. v.		179 50	180 —
Tržaške " 100 " k. d.		126 —	127 —
" " 50 " " "		65 —	65 —
Budenske " 40 gl. a. v.		43 50	44 —
Salmove " 40 " " "		51 50	52 50
Palfi-jeve " 40 " " "		39 75	40 25
Clary-jeve " 40 " " "		11 50	12 —
St. Genois " 40 " " "		46 —	47 —
Windischgrätz-ove " 20 " " "		39 50	40 —
Waldstein-ove " 40 " " "		30 50	31 20
Ljubljanske " " " "		23 50	24 —
Srebro in zlato.			
Cea. cekini		5 53	5 55
Napoleonsd'or		9 30	9 31

Loterijske številke 5. junija.

Na Dunaju: 80, 69, 52, 36, 77.

V Gradcu: 72, 32, 55, 56, 87.

Huda bolezen,

ki se čedalje bolj širi med ljudi.

Ta bolezen se začne v želodec; če se hitro ne pomaga, zboli celi život, posebno pa obisti, jetra in vsi prebavljajoči organi; tak človek postane tako slaboten in reven, da ni več za ta svet, in le smrt ga zamore odrešiti. Ljudje dostikrat sami ne vedo, kaj jim je. Če si pa bolnik stavi spodaj našteje vprašanja, potem bo že vedel pri čem da je.

Vprašanje: Ali me boli, ali me tišči, ali težko diham po kosilu? Ali ni neka teža na mojih prsih, ali se me ne prijemlje omotica? Ali niso oči bolj rumenkaste? Ali nimam zjutraj, kadar se zbudim,

gostih slin na jeziku, v nebesu in med zobmi? Ali nimam nekega neprijetnega vonjava v ustih? Ali me ne bode ob straneh in v plečih? Ali ne čutim na desni strani, kakor bi se jetra hotele razširiti? Ali me ne prime neka omotica, kadar se ravno po konci postavim? Ali je moja voda iz obisti malo ali zeló barvana, ali je gosta, (kar se vidi na danu posode, če en čas stoji)? Ali je po kosilu in večerji moj trebuh napet in napihnjen? Ali se mi riga?

Te prikazni ne pridejo vse na enkrat, pa kjer jih je le nekaj, prerokujejo navadno, da pride za njim huda bolezen.

Če se bolnik dolgo časa nič ne zdravi, dobil bo suh kašelj, in večkrat mu bo slabo prihajalo. Čez en čas postane koža suha in grdo rujavkasta. Roke in noge bodo navadno potne in mrzle. Bolj ko jetra in obolé, bolj pogosto se ponavljajo revmatične bolečine proti katerim skor ni pomoči. (3)

Zato je dobro in potrebno, da se ta bolezen precej iz začetka zdraviti začne. In sicer imamo zoper to bolezen dobro zdravilo, ktero bolezen kmalo prežene, ter želodec, jetra in ves drob v krathem tako okrepča, da človek dobro prebavlja in zdrav postane. — To je „bolezen na jetrih“, in zdravilo zoper njo se imenuje „shäker ekstrakt“, napravljeno iz rož, in se izdeluje v Ameriki za lastnika gosp. A. J. Whita, ki ima svoje zaloge v Novem Jorku, v Londonu in v Frankobrodu na Meni. To zdravilo ozdravi zgoraj popisano bolezen popolnoma. Cena 1 steklenice 1 gl. 25 kr.

Ogersko-francoska

Zavarovalnica

(Franco-Hongroise)

ki ima 8 milijonov goldinarjev v zlatu iz delnic zloženega premoženja,

od kterih so

4 milijoni v gotovini uplačani,

zavaruje:

1. Zoper ogenj, strelo, zoper par in plin.
2. Zoper nesrečo, če kdo zaslužek zgubi vsled ognja ali eksplozije.
3. Zoper pobitje zrkalov (ogledalov).
4. Zoper poškodovanje blaga na potovanji po suhem ali po vodi.
5. Zavaruje pošiljatve vrednostnih papirjev ali denarja po pošti na suhem in na morji.

6. Zavaruje na človeško življenje na razne načine, na rente pokojnine, žentovansko opravo, kakor se kdo zgovori.

Ker ima zavarovalnica toliko premoženja, se ni bati, da bi kedaj ne mogla izplačati. Vsaka škoda se hitro in polno izplača, zavarovancem se dajejo najbolj pogoji. Kdor se hoče zavarovati, naj se le oglasi, in kdor želi pojasniti, izvedel jih bo pri podpisnem glavnem zastopu, pa tudi pri zastopnikih po deželah in v raznih krajih na deželi, kjer delujejo naš zastopniki.

Rezervnega zaklada imamo en milijon frankov.

Zavarovalnica je zavezana na pogoje v policah navedene, in kdor se misli žaljenega na svojih pravicah, sme zavarovalnico tožiti pri tistih, k. sodnijah, kjer se je polica spila ali na novo potrdila.

Glavni zastop za Štajarsko, Koroško in Kranjsko ima Jakob Syz v Gradcu, Radetzkystrasse Nr. 8.

Glavni zastop za Kranjsko sta prevzela gospoda

Trček in Nekrep

v Ljubljani, na mestnem trgu št. 10.

(3)